Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

Vammaisfoorumin lausunto työttömyysturvalain muuttamisesta

Vastaanottaja: sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 13/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Ajankohta: 12.4.2024 klo 9.00

Vammaisfoorumi ry kiittää mahdollisuudesta jättää kirjallinen asiantuntijalausunto koskien työttömyysturvalain muuttamista.

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi pitää hyvänä kehityssuuntana sitä, miten esitysluonnoksessa tuodaan esiin YK:n vammaissopimus ja Suomen valtion sitoutuminen sopimuksen täytäntöönpanoon sekä viittaukset YK:n vammaiskomitean antamiin yleiskommentteihin.

Vammaisfoorumi vastustaa ansiopäivärahan porrastamista

Vammaisfoorumi huomauttaa, että työnhakijan vammaisuus tai osatyökykyisyys aiheuttaa lisääntyneen riskin pitkittyneeseen työttömyyteen. Tilanne johtaa suurella todennäköisyydellä siihen, että työttömäksi jäävä henkilö, jolla on jokin vamma tai osatyökykyisyyttä aiheuttava sairaus, joutuu kohtaamaan työttömyyspäivärahan alenemisen. TEM:n koostamasta työllisyystilastosta tiedämme, että työnhakijoita, joilla on jokin työllistymiseen vaikuttava vamma tai diagnoosi, on noin 30 000. Päivärahan alentaminen kohdistuu hyvinkin todennäköisesti tähän joukkoon. Päivärahan alentaminen ei ole oikea keino työllisyyden edistämiseksi silloin, kun työmarkkinoille osallistumattomuus johtuu rekrytointisyrjinnästä. Vammaisten ihmisten kokemuksissa toistuu johdonmukaisesti syrjintä työmarkkinoilla.

Tilastokeskuksen elinolotilastosta v. 2023 selviää, että noin viidennes työikäisistä toimintarajoitteisista oli pienituloisia ja yhtä suuri osuus vajaatyöllisen kotitalouksien jäseniä vuona 2021. Yli puolet toimintarajoitteisista työikäisistä oli itse pois työelämästä suurimman osan vuodesta ja noin kolmannes oli eläkkeellä tai työttömänä.

Vammaisfoorumi kannattaa esitettyä poikkeussääntöä palkkatuetun työn työssäoloehdon kertymiseen

Hallituksen esityksessä esitetään, että palkkatuettu työ ei kerrytä työssäoloehtoa, paitsi silloin kun palkkatuki on myönnetty alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi pidempikestoisesti kuin 10 kk ajaksi.

Vammaisfoorumi ei kuitenkaan näe perusteltuna sitä, että työssäoloehdossa huomioitaisiin nykytilannetta vastaavasti 75 prosenttia työssäoloehdossa muutoin huomioitavista kalenteriviikoista tai työssäoloehtokuukausista. Alentuneesti työkykyisen työssäoloehdon tulisi karttua täysimääräisesti 10 kk:n jälkeen. Jos 10kk:n ylittävältä palkkatuen ajalta kertyy nykytilannetta vastaavasti työssäoloehto, tarkoittaa se, että vammaisen henkilön tulisi saada neuvoteltua ¼ pidempi työsopimus kuin muiden työntekijöiden täyttääkseen työssäoloehdon. Vammaisfoorumi katsoo, että kyseessä on YK:n vammaissopimuksen mukainen epäsuora syrjintä, kun neutraalilta vaikuttavalla lainsäädännöllä tai käytännöllä on kielteinen vaikutus vammaisiin henkilöihin.

Lainsäädännön vaikutuksia on seurattava

Vammaisten henkilöiden työllisyydestä on vähän tietoa, mikä tekee myös tämän lainmuutoksen seurannasta vaikeaa. Vuonna 2023 voimaan tulleen alentuneesti työkykyisen palkkatuen ehtoihin liittyy useampia seikkoja, joita tulisi seurata ja arvioida vammaisten ihmisten työllisyyskehityksen näkökulmasta. Esimerkiksi jatkuvatko palkkatuetut työsuhteet ylipäätään 10kk:n jälkeen.

Tilastokeskuksen elinolotilasto kertoo, että työikäisistä toimintarajoitteisista henkilöistä merkittävä osa on pois työelämästä. TEM:n työllisyyskatsaus kertoo, että vuodesta toiseen niiden työnhakijoiden määrä, joilla jokin vamma tai sairaus vaikuttaa työllistymiseen, on noin 30 000. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna vammaisille henkilöille myönnetyt palkkatuen myöntömäärät ovat olleet hämmentävän vähäiset; noin 3000 vuodessa. Näistä vain noin 20 % sai jatkoa palkkatuelle eli alle tuhat vuodessa. Myöntöjen määrä toki korreloi sen tiedon kanssa, että vammaisilla henkilöillä on vaikeuksia työllistyä ja he kokevat rekrytointisyrjintää. Vammaisfoorumi peräänkuuluttaa tarkempia selvityksiä asiasta.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri
p. 045 217 4936
anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi